

STEM voor Grieks en Latijn

Eerder deze week hield Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits een warm pleidooi voor de klassieke talen in deze krant ([DS 11/7/2016](#)). Een classicus/a had het niet mooier kunnen verwoorden en mag zich dan ook gelukkig prijzen in de persoon van de minister een sterke medestander te vinden voor het behoud van Grieks en Latijn in het secundair onderwijs. En toch gaat het allesbehalve goed met de klassieke talen, met name het Grieks, dat “zo goed als verdwenen is”, aldus Walter Pauli in een recent interview met minister Crevits, die hem daarin allerm minst tegenspreekt ([Knack 6/7/2016](#)), maar ook het Latijn deelt in de klappen. Hoe valt dat te rijmen met de prominente plaats die Grieks en Latijn van de minister in de nieuwe matrix van studierichtingen in elk studiedomein krijgen als sterke doorstroomrichtingen naar het hoger onderwijs? De bezorgdheid over de teloorgang van de klassieke humaniora blijkt uit de recente [petitie](#) voor het behoud van het Grieks in het middelbaar onderwijs, die inmiddels meer dan 10.500 handtekeningen verzameld heeft, wat erg veel is voor een petitie met een ogenschijnlijk kleine doelgroep (ter vergelijking: de petitie tegen de brede/gemeenschappelijke eerste graad in het secundair onderwijs van 5 mei 2012 verzamelde 13.000 handtekeningen, [Onderwijskrant 170, 2014](#), p. 4). Het brede maatschappelijke draagvlak van de actie blijkt uit de actieve steun van talloze sympathisanten uit de medische, industriële en culturele sectoren.

Sinds de invoering van het toelatingsexamen arts en tandarts in 1997 kiezen steeds meer leerlingen die Grieks-Latijn (Gr-La) volgden in de tweede graad voor Wetenschappen-Wiskunde (We-Wi) in de derde graad in de overtuiging dat Gr-Wi of La-Wi hun slaagkansen zou compromitteren. Nochtans biedt Gr-Wi beduidend hogere slaagkansen dan We-Wi, zowel voor M(annen) als V(rouwen) (bron: [Onderwijskiezer](#)):

Toelatingsexamen arts en tandarts									
Studierichting 3e graad SO	2013			2014			2015		
	T	M	V	T	M	V	T	M	V
Grieks-Wiskunde	69	81.8%	59.6%	47	43.8%	38.7%	62	50.0%	42.9%
Latijn-Wiskunde	429	46.2%	34.3%	437	37.7%	32.4%	405	35.5%	28.0%
Wetenschappen-Wiskunde	1098	46.7%	32.6%	1057	43.0%	29.8%	1116	40.3%	29.8%

In de academische bachelor is het studierendement (SR) zowel voor Gr-Wi als voor La-Wi hoger dan voor We-Wi (bron: [Onderwijskiezer](#)):

Geneeskunde - academische bachelor			
Studierichting 3e graad SO	Aantal studenten	Participatiegraad	Gemiddeld SR
Grieks-Wiskunde	193	13,37%	95,90%
Latijn-Wiskunde	886	7,15%	95,86%
Wetenschappen-Wiskunde	2042	5,97%	92,79%

Daarbij moet bedacht worden dat de cijfers voor We-Wi, zowel wat betreft de slaagkansen als het studierendement, niet gedifferentieerd zijn voor de studierichting die de leerlingen in de

tweede graad gevolgd hebben, zodat het niet mogelijk is om statistisch te bepalen of de studie van de klassieke talen in de eerste en tweede graad een cognitieve meerwaarde heeft.

De teruglopende leerlingenaantallen in de derde graad zorgen voor een bijkomend probleem voor richtingen met Grieks en Latijn. Het decreet dat bepaalt dat een studierichting die twee jaar achter elkaar geen leerlingen aantrekt automatisch wordt geschrapt treft met name richtingen met Grieks, waardoor een domino-effect ontstaat in de eerste graad: wie geen Grieks in de derde graad kan volgen, zal het niet meer kiezen in de eerste graad, waardoor het Grieks op veel scholen met acute uitsterving bedreigd wordt of zelfs al verdwenen is. Als de minister stelt dat het decreet geen aanval op de klassieke humaniora is, dan is het effect in elk geval hetzelfde. Uiteraard geldt het decreet niet alleen voor richtingen met Grieks (of Latijn), maar men moet zich toch vragen durven stellen bij de catastrofale gevolgen van een regel die richtingen al na twee jaar kan afschaffen, waardoor leerlingen hun studiekeuze in de tweede graad niet op dezelfde school kunnen afmaken in de derde graad.

Als het decreet op zich al een negatief effect heeft op de studiekeuze van leerlingen in de eerste graad, dat is er inmiddels een bijkomend element dat de toekomst van het Grieks en op langere termijn wellicht ook van het Latijn op veel scholen nog veel ernstiger bedreigt en dat is wat de minister het “succes van het STEM-verhaal” noemt. STEM staat voor “Science, Technology, Engineering, Mathematics”, vier wetenschappelijke termen ontleend aan het Grieks en het Latijn voor vier wetenschappen waar de Grieken en de Romeinen al in uitblonken. Het succes van STEM is niet uit de lucht komen vallen, maar het resultaat van het [STEM-actieplan](#) dat de Vlaamse regering in 2012 gelanceerd heeft en dat sindsdien met alle mogelijke middelen gepromoot wordt. In het [STEM-kader voor het Vlaams onderwijs](#) wordt STEM als “drager van 21ste-eeuwse competenties” gepresenteerd, die omschreven worden als “een combinatie van cognitieve, interpersoonlijke en intrapersoonlijke karakteristieken die dieper leren en kennistransfers ondersteunen”. Het STEM-kader benadrukt dat deze competenties “steeds vanuit een wetenschappelijke, wiskundige of technische invalshoek moeten gebeuren” en dat ze van groot belang zijn “voor alle leerlingen en voor alle beroepsprofielen”.

In geen van beide beleidsdocumenten wordt verwezen naar *andere* vakken, met name naar Grieks en Latijn, die op het eerste gezicht toch de ideale partners van de STEM-vakken lijken te zijn. De meest recente gegevens van [Onderwijskiezer](#) tonen aan dat het studierendement (SR) van studierichtingen waarin Grieks en Latijn met STEM-vakken gecombineerd worden in academische bacheloropleidingen bijzonder hoog is (de percentages kunnen per studierichting opgezocht worden):

STEM-opleidingen - academische bachelor				
Studierichting 3e graad SO	Bio-ingenieurs	Ingenieurs	Informatica	Wiskunde
Grieks-Wiskunde	88.60%	81.43%	(geen studenten)	78.25%
Latijn-Wiskunde	77.87%	71.79%	95,86%	78.53%
Wetenschappen-Wiskunde	73.22%	69.29%	92,79%	72.41%

De vraag is hoe men bovenstaande cijfers moet interpreteren. Zijn de hogere percentages voor studierichtingen met Grieks of Latijn te danken aan de cognitieve meerwaarde die de specifieke

studie van de klassieke talen met zich meebrengt? Of zijn kinderen die voor die richtingen kiezen gewoonweg van nature ‘slimmer’, zodat een eventuele cognitieve meerwaarde niet bewezen kan worden? Dergelijke discussies zijn dikwijls een kwestie van *believers* tegen *non-believers* en zijn vaak gebaseerd op persoonlijke ervaringen en/of ideologische of louter utilitaire redenen. In de wetenschappelijke literatuur zijn er voldoende aanwijzingen die wijzen op de positieve cognitieve transfereffecten van de studie van de klassieke talen, zoals het analytische denkvermogen, de doorgedreven studiemethode en het scherp ontwikkelde taalgevoel, die ook door minister Crevits in haar pleidooi aangehaald worden. Om die reden starten de auteurs van dit artikel een pilootproject om de mogelijke transfereffecten op wetenschappelijke wijze te onderzoeken. Belangrijker is evenwel de constatering dat leerlingen die *kieszen* voor richtingen met Grieks en/of Latijn daar geen enkel nadeel van ondervinden. Integendeel, hun studierendement lijdt er allesbehalve onder, terwijl ze na hun studies in het secundair onderwijs in het hoger onderwijs nog *alle* richtingen uitkunnen, inclusief de specifieke STEM-opleidingen. Uit de gegevens van Onderwijskiezer blijkt dat het studierendement van richtingen met in vergelijking met richtingen zonder Grieks en Latijn aanmerkelijk hoger ligt voor academische bachelors in *alle* richtingen, of het nu gaat om Rechten, Psychologie of Taal- & Letterkunde.

In haar pleidooi voor de klassieke talen, stelt minister Crevits haar alternatief voor het traditionele monopolie van de klassieke talen voor in de vorm van een retorische vraag: “Hoeveel heilzamer is een onderwijssysteem waarbij jongeren op basis van hun talenten, mogelijkheden en interesses hun weg kunnen zoeken in een brede waaier van evenwaardige studierichtingen?” Niemand die haar zal tegenspreken, op voorwaarde dat men jongeren ook een eerlijke kans geeft om echt te *kieszen* op basis van hun talenten, mogelijkheden en interesses. Een keuze *voor* de klassieke talen is geen stem *tegen* STEM. Integendeel, leerlingen die op basis van hun talenten, mogelijkheden en interesses kiezen voor Latijn in de eerste graad, voor Grieks-Latijn in de tweede graad en voor een richting met Grieks en/of Latijn in de derde graad mogen niet met oneigenlijke argumenten ontmoedigd worden in hun studiekeuze, laat staan dat die afgeraden zou mogen worden. De hierboven geciteerde cijfers tonen aan dat leerlingen die voor Grieks en/of Latijn kiezen, nog steeds de meeste en de beste opties openhouden voor hun latere studiekeuze. STEM met Grieks of Latijn verhoogt de kansen op het succesvol verwerven van de 21ste-eeuwse competenties: kritisch denken, communiceren, argumenteren - doelstellingen die in het [STEM-kader voor het Vlaams onderwijs](#) opgenomen zijn, maar ook in elk leerplan voor de klassieke talen en inherent zijn aan de klassieke humaniora.

Het zou dan ook een prachtig signaal zijn als minister Crevits de prominente plaats die Grieks en Latijn in de nieuwe matrix van studierichtingen in elk studiedomein krijgen als sterke doorstroomrichting naar het hoger onderwijs met evenveel enthousiasme zou helpen verdedigen als de STEM-vakken - geen stem voor Grieks en Latijn *tegen* STEM, en ook geen STEM vóór Grieks en Latijn, maar STEM met Grieks en Latijn, samen sterk. In het interview met Walter Pauli zegt de minister: “Meer dan ooit heeft het Vlaamse onderwijs de ambitie om het talent van elk kind te helpen ontwikkelen” ([Knack 6/7/2016](#)). Niemand zal ontkennen dat de extra aandacht en faciliteiten voor de zwakkere en kansarme leerlingen in het secundair onderwijs een morele plicht is. Dat mag echter niet leiden tot discriminatie van leerlingen die zelf kiezen voor de richtingen die traditioneel als de zwaarste en moeilijkste beschouwd worden en die beantwoorden aan één van de centrale doelstellingen van het [STEM-actieplan](#): “inzetten

op excellentie". Het zijn die leerlingen die later het kapitaal van onze kenniseconomie zullen vormen en die naast de 21ste-eeuwse competenties ook nog gewapend zullen zijn met culturele bagage. Het is aan u, minister Crevits, om erover te waken dat dit kapitaal niet voorgoed verdwijnt.

Mark Janse is Onderzoeksprofessor Oud- & Kleinaziatisch Grieks aan de UGent

Wouter Duyck is Professor Cognitieve Psychologie aan de UGent

De petitie voor het behoud van het Grieks in het middelbaar onderwijs kan [hier](#) ondertekend worden.